

YA:IMESIKONO LETA EBETE HIBIMA: MIDIPA:TAMO ODODIYA:

¹ Na ba: Ya:imesitila, Godoko ba:gala Kodawa Ya:su Kelisoko ibino okodawala. Ba:bema: Isalaela 12 gu ipuwalo la: puya:te Yudiya hopone ikuliti ba:moe hopo konomolo hiya:hiya: da:nemedehonama, la: nonolata, nale ba:moe leta la:tamo poememo.

Godoko Hibima: Midi Komo Ba:gala Ebeno Mulu Komo

² Naeno hibima: midipi ekaka:la:, hiliyonomo hiya:hiya: temeteme komate la:tamo dikulihona, wadiyala la: konomamo na:kalakalahanala:, ³ mabu la: iya:tawahala koko temeteme komate hibima: mididawatamo da:pelamemena:, ba:bi komodo ebete ebeno hibima: midi ipuwalo apete kodakodalo kola:nama:ne. ⁴ Ba:bema: la: kodakodalo la:mota:hana komo akamiya:pala:, mabu la: ba:ma ka:na ba emedena la:eno hibima: midi ipuwalo helohelonomoma: keda:hama:nemata, iyo, la:eno apepeho ipuwalo la:le eta kapiya hido komo a:kotamata.

⁵ Ba:bema: la: ipuwalo kebe lumagigodolo mulu ukui itanaheno, wadiyala ebete Godoko na:toemehamene, ba:bene Godote ebetamo mulu komo kikamema:ne. Ba: hibila, Godote ba:bako toemehodawatamo ubiha: tabo a:kagaa:mene, mabu ebeno kalakala bitana tawakalubi hiliyonomatamo ebeno hidohido

komo ikalameholema:.⁶ Huiyatiya numa:la:, la: Godogodone eta komo lawema: la:eno hibima: midipi ipuwalo ukui gagagagama: eda:halo ebe akatoemehala:, mabu ukui gagagagagodawoeno emalagidole komate ba: kehaha: kolomoeno gawiya keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala, huhuti hiya:hiya: hapuni da:monako gawiyate ba: atumu hiya:hiya: ba:ba ka:na komahila:halema:na:⁷ Ba:bako lumagiti akemalagidolala: ebete Godoko toemeho ipuwalo eta hido komo kolawema:ne,⁸ ao, ebegodolo ukui netewa ba:pola:na, ba:bema: ebena ododili hiliyonomo ipuwalo ebe nalegana.

Ilinaha:dawa Ba:gala Dogodogodawa Ibino Komo

⁹ Ba:bema: wadiyala hibima: midipi ipuwalo ilinaha:dawate na:kalakalamene, mabu ebena tepo ipuwalo Godote hidohido komamo ebe ya:lo a:tabuimiya:, ba:gala galane ebete hido huiya kikamema:ne.¹⁰ Ba:gala wadiyala dogodogodawate atumu na:kakalakalamene, mabu Godote ebena tepo ipuwoeno awae komo ba iya:tumi ebe ba:ma ka:na kiyamiya:, ebegodolo ditana ba:be dogodogo komo ba: ko komoha:. Iyo, galane hopo haboeno dogodogo komate kowibohoma:na:, hopo haboeno haiyaiti hopamo ma:tigate waiwaima: keba ka:na keda:nako ba:ba ka:na.¹¹ Iyo, hibila, hegelate ba podolo koenomoma: deda:mene ba:ba tetelo haiyaa:te waiwaima: eda:hate ibino hidohido tita:te ba: dito kowibohoma:na:, ba:bema: dogodogodawate ba: ba:ba ka:na kewagelema:ne, ebete ebena

hiya:hiya: mani oko ba owatiho ebene ka:ka:te
ba:bo kalatidima:ne.

*Kuba Gabamo Emogabuimi Komate
Godogodone A:kapelama:la:*

¹² Ba:bema: kebe hibima: mididawate
koko temeteme ipuwalo kodakodanomolo
da:la:namene, wadiyala ebete na:kalakalamene
mabu ebete ba:bako pawu ipuwalo kodakodama:
deda:mene ebete emedena ka:ka: huiya
kolawema:ne. Numa:la:, ba:moe ka:ka: ba:
puya:te Godoko malemalelo demalagidolona
ebete iba:tamo ikalamema: hibilo da:goiya: ba:be
komola.

¹³ Ba:gala eta komo. Etate hiya:hiya: temeteme
ipuwalo ba la:na kuba gabamo emogabuimi
komote ebetamo da:pemene, ebete ba:ma ka:na
akagaa:la:, “Ba:moe kubate Godogodone natamo
pe.” Ao, eba ka:naha:. Godote lumagi kuba
gabamo a:kemogabuima:le, ba:gala Saitanakono
helo puliyala ebete ebene kuba gabamo
emogabuimi komo Godotamo kododima:.

¹⁴ Ba:bema: numa:la:, kuba gabamo emogabuimi
komate ba: lumagino kateneno kubakuba ubi
gabodo pelamenaka, iyo, ba:moe ba:be gabodo
Saitanate ebe adimuya:tate ebene gubi ipuwamo
dito kona:da:nama:ne. ¹⁵ Ba:ba tetelo ba:be
lumagino tepo ipuwalo kateneno kuba ubi
komote apete kuba ododi komo kalahimima:ne,
ba:bene ebene kuba ododi komote ebene emede
ipuwalo konomoma: deda:mene, ebete hoe ba:bo
kalahimima:ne mabu kuba ododi komoeno huiya
ba: hoela.

16 Ba:bema: naeno hidohido hibima: midipi ekaka:la:, la: ha:kiya la: ha:da akamiholama:la:,
 17 mabu hiliyonomo hidohido komate Hunu Haboeno Nabiwigodone ebene malemalelo atamo pelamena, huiyatiya kuba komate ebegodone a:kapelama:la:. Ebe ba: alomo da:la:minana ba:bi olokino Namutudawala ba:gala ebe ba: hibi malemale Kodawanomola, ba:bema: ebene malemale komote atamo hiya:ma: a:keda:le, ba:ma ka:na eta tetelo konomamo kahawakalimi, eta tetelo nanekela:mo kahawakalimi, ebete ba:ba ka:na kewagelenaha:.
 18 Numa:la:, ebete a ebene gugudima: komidima: ebene ubi bihatiya:, ale ebene Hibi Tabo ipuwado uliulinoma: eda:hate kohawakalahalema:. Ba:bema: ba:moe komo ba: hibinomola, ebete ba:moe hopoeno ilina hiliyonomo dododiliya:, ibi ipuwalo a ba: dopo noloho gao keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala.

*Lumagiti Godokono Tabo Dito Uli Modoboha;
 Wadiyala Ebete Hibilo Na:papamiwatamene*

19 Naeno hidohido ekaka:la:, wadiyala la: ba:moe komo nemalagidolala:. Modoboha: lumagiti komopino tabo ulihoheno ebe ha:kiya ebene komo tiyolo olamagi, ba:gala modoboha: lumagiti eta lumagitamo tiyolo mauba,
 20 mabu Godokono tuputupu emede komoeno gaote lumagino mauba gabodo a:kanolohamena:.
 21 Ba:bema: la:eno tepo ipuwalo da:pola:na ba:bi dalowa: ukui komo, ba:gala la:eno apa:mo dododilinakoma ba:bi kuba ododili komo, wadiyala la: ba:bi komo hiliyonomo tama:mo miya:tete, ba:bene Godote la:eno tepo

ipuwamo damihonako ba:be tabamo hibilo na:papamila:hala:, mabu ba:be tabote ba: la:eno ka:ka: muleno gaboma: eda:na.

²² Numa:la:, la: Godokono tabo ulihote papamila:haleheno, ba:moe gabodo la: ha:kiya la:bamihoholamenakomata. Ba:bema: wadiyala la: ebena tabo uliti hibilo na:papamila:hala:, ²³ mabu kebe lumagiti Godokono tabo uliti papamiwataheno, ebe ba: pote galasilo ebena holoholo daedae ukuilo dumita ba:be lumagi huiyala. ²⁴ A:iye! Ba:bako lumagiti ebena holohololo eta kuba dumimini, ebete ba:be komo hiduimihino, tote bada kuba komo kumi ba:be komo ba: dito konadodoma:ne. ²⁵ Huiyatiya kebe lumagiti Godokono Hidonomo Tutumu Tabo hidamo umiti kalakalago ba lawe, ebete ba:be tabamo papamiwatate adodoheno ba:be komo ipuwalo demedenamene, Godote ebena hiliyonomo ododili ipuwalo ebe hidonomamo bowalubinakomene. Ba: hibila, Godokono Hidonomo Tabote ba:bako lumagi ebena hibima: midi ipuwalo tutunomoma: komidima:ne.

Hibi Gabodo Godoko Ta:mata Komo

²⁶ Ba:bema: la: hidamo! Kebe lumagiti ebe ha:kiya ebe Godoko ta:matadawama: ba goe huiyatiya ebena ma:lapila hidamo uminaheno, ba:be lumagi ebe ha:kiya ebe ha:da kamihomema:ne. Ebena Godoko ta:mata komo ba: nene huiyala, iyo, ebena emede ipuwalo hido komote a:kitanamene! ²⁷ Ba:bema: Godokono hibi ta:matadawoeno komo keba ka:nala:ka? Ebete halipa gugudi ba:gala hamolehamole kamenakamena ba:bakobako

awae tawakalubi ibino menemene ipuwalo hidonomamo owalubilina, ba:gala ebete ba:moe hopolo ba emedena kuba komokomo kododilinaha; ba:ma ka:na ebete ebenu tepo ipuwa ukulate gala dalowa:ma: a:kamida:mene. Ba: hibila, Godote ba:bako lumagi dumimini ebe ebenu hibi ta:matadawama: koka:mima:ne.

2

Dogodogopi Kapiyatamo Hidohido Komo Akododila:la:

¹ Naeno ekaka:la:, la: ba: aeno Kodawa Ya:su Kelisoko hibima: midipilata ba:gala ebe ba: Godokono helo alo ipuwalo demedena ba:be Kodawala, ba:bema: la:le tawakalubi hunu nikapa:mo ulameheno ba:ma ka:na eta lumagi miya:palo eta lumagi ebo akalawa:la:. ² Ba:be mabuma: keba tetelo eta dogodogodawate ebenu hidohido kaliko pupuliti ba:gala huiya konomo kakaeto ebenu kokotamo puliti la:eno sose kapiyuimi komamo da:pemene, ba:bene ba:be atu tetelo eta ilinaha:dawate la: ipuwamo da:kapemene, la:eno ukui ibi netewapa:tamo keba ka:na na:kitanamene? ³ Hidohido kaliko pupuliti da:pemene, la: ba:be lumagi koamo ba emalagidolo ebetamo ba:ma ka:na ba:ka:ga:loma, “Ama: nolata, ba:moe dopo hapu habamo nemedi:?” Huiyatiya ilinaha:dawa da:pemene, la: ebe malemalelo emalagidoloheno ebetamo ba:ma ka:na ba:ka:ga:loma, “Eta haba hibi kitanaha:, wadiyala ama: tamelo dito na:la:na?” ⁴ A:iye! La: ba:mako ododi komodo la:eno tepo ipuwoeno kuba ukui komo

behawakalilamenakomata, mabu la:eno tepo ipuwalo la: dogodogopi hidohidoma: ba ga:la, ilinaha:pi nenema: midililo ibi malemalelo kemalagidolenaha:!

⁵ O naeno hidohido ekaka:la:, wadiyala la: ba:moe tabo hidamo nulia:la:! Godote ilinaha:pi hibinomolo uwatiya:, iba:te ba:moe hopolo ba emedena hibima: midi ipuwalo kokopima: keda:hanama:. Ba: hibila, galane iba:te Godokono Ko Gawadubu Habalo da:pola:na ba:bi dogodogo ilina kuwatema:na:, mabu Godote hibinomo tabo ya:lo olamagiya:, ba:be Haboeno hidohido komo ebe malemalelo demalagidolona ba:bi tawakaluba:tamo kikalamema:. ⁶ Huiyatiya numa:la:, la: ba:bako ilinaha:pi malemalelo kemalagidolenaha:, dogodogopi kapiya bemalagidolenamata. A:iye! La:eno kuba ukui bada konomola:ka:! Komo tetelo ba:bi atu dogodogopa:te la: hibima: midipa:tamo koko temeteme ba ikalame gabomanino tabo anagiya:mida habamo la: ba:bo magatalenakata. ⁷ Iyo, komo ibi ba: Ya:su Kelisoko diduduputiminaka ba:bi hibima: midiha:pila, ba:bema: Ya:sukunu hido mahilo ebete la: kowalubilima: dikalamiya:la, iba:te ba:be mahilo kubama: ga:lana.

⁸ Numa:la:, Ko Gawadubu Godote ebena konomo tutumu tabo ebena Bukalo ba:ma ka:na hawakalimina, “Ama: ha:kiya ama: demalagidolona, ba:ba ka:na ama: tamelo demedehona ba:bi tawakalubi malemalelo nemalagidolona,” ba:bema: wadiyala la: ba:moe tabamo hibinomolo na:papamila:hanala:.

⁹ Huiyatiya la: papamila:haheno, ba:ma ka:na

la: tawakalubi hunu nikapa:mo ulamelo eta ilinaha:dawa nenema: miditi, ba:bene ebe miya:pate eta dogodogodawa da:lawema, la: ko kuba kododima:nemata. A:iye! Godokono konomo tutumu adikanale mabuma: kuba huiyate la:tamo hibilo kopema:ne,¹⁰ mabu kebe lumagiti Godokono hiliyonomo tutumu tabo ba uwate eta kapiya dadikanalemene, ba:ba tetelo ebete hiliyonomo tutumu tabo da:wakalamina ba:bako dubuma: keda:ma:ne. Iyo, kapiya tutumu tabo adikanaledawa ba:gala hiliyonomo tutumu tabo wakalamidawa ibino komo ba: kapiyala, mabu ibi netewapa:te kapiya gabodo ibino kuba huiya Godogodone kuwatema:na:

¹¹ Ba:bema: numa:la:, Kodawa Godote tutumu tabo ba:ma ka:na goiya:, “Ama: eta dubuino kamena pilolo akalawa:la:,” ba:gala ba:moe atu Kodawate gala na:kagoiya:, “Ama: eta lumagi akanakapuma:la:.” Ba:bene keba tetelo ama: dopo tutumu tabo ba lawe huiyatiya ama: tote eta lumagi dito da:nanakapumimina:, amia:no komote keba ka:na na:kitanamene? Ama: dopo tutumu tabo adikanaleheno, ba:be mabuma: Godote ama:tamo ba:ka:kalakalamene? Ao, ebete kuba huiya ama:tamo hibilo kikamema:na:ta, mabu ama: ba: ebeno eta tutumu tabo adikanala:ta!

¹² La: hidamo nulia:la:, Godokono konomo tutumu tabo ba: malemale hawakalimi tutumu tabola, ba:be tutumu tabote tawakalubino hibima: midi ipuwalo ibi tutunomoma: midilina. Ba:bema: wadiyala la: la:eno tabo ga:la ipuwalo ba:gala ododili komo ipuwalo ba:be ko tutumu tabamo hibilo na:papamila:hanala:, mabu

galane Godokono Hunu Habalo ba:be kapiya tumuti la:eno komo kanagiya:midalamema:na:ta. ¹³ Ba: hibila, ba:ba tetelo Godote malemaleha: tawakaluba:tamo ebena malemale hawakalimi-hino kuba huiya iba:tamo kikalamema:ne, huiyatiya malemale hawakalimipa:tamo ebete kuba huiya a:kikalama:mene, ao, ebete ebena malemale iba:tamo konomamo kohawakalimima:ne.

Godoko Hibima: Midi Komo Ba:gala Hidohido Ododili Komo Ba: Kapiyala

¹⁴ Naeno ekaka:la:, kebe lumagiti Godoko hibima: midima: goelo hidohido komo ododilihino, ebena komo keba ka:nala:ka? Godote tawakalubino komo danagiya:midalamemene, ba:ba tetelo ebete ba:be lumagino hibima: midi komo modoboma: ba:ka:goemene? Ao, ba:bako lumagino hibima: midi komo ba: ha:da amiho komola, ebena ka:ka: mula: komote a:kitanamene. ¹⁵ Diyala la:eno hibima: midipi kapiyuimi ipuwalo eta lumagiti kalikoha:ma:kuda: eda:na, ba:gala nahoeno ilinaha:dawate kuda: a:luta. ¹⁶ Ba:bene la: ipuwalo etate ba:bako awae lumagi umiti, ebe owalubihino ebetamo ba:ma ka:na da:goemene, “Ama: Godokono kalakalago na:toa, ebe ha:kiya ama: kalikamo ba:gala baa:mo kowalubima:na:ta,” ba:be tabo owalubi taboha:, ba: kuba tabola. Ba:bema: keba tetelo eta hibima: mididawate ilinaheno demedena, ba:bene ama:le ebe kalikamo ba:gala baa:mo owalubihino, amia:no hibima: midi komote keba ka:na kitana? ¹⁷ Ama: hidamo nulia:, ama:le Godoko hibima: midima: goete

huiyatiya hidohido komo ododilihino, amia:no hibima: midi komo ba: hoela.

¹⁸ Huiyatiya la:eno hibima: midipi kapiyuimi ipuwalo komopa:te na:ga:lana, “Lumagigodolo hidohido ododili komate pola:naheno kubaha:, mabu Godoko hibima: midi komo ba: tepo ipuwoeno ododi komola, apa:mo ododi komoha:.”

Ba:bema: na Ya:imesiti ibino tabo ba huiya na:goemo, “La:le hidohido komo dododilima nale la:eno hibima: midi komo ba:bo kiya:tawama:nemo, huiyatiya la:le ododilihino na a:kiya:tawamo. Numa:la:, naeno komo ba: ba:ma ka:nala, komopa:te naeno hibima: midi komo kiya:tawahama: nale hidohido komo ba:bema: ododilinakomo.”

¹⁹ Huiyatiya la: komopa:te koga:lama:nemata, “Ale Godoko kapiya hibima: na:midinama:, ba:moe ba: ko komola, aeno apa:mo ododili komoha:.”

Na huiyatiya kogoema:nemo, “Iyo, Godoko kapiya ba: Kodawala, Saitanakono kubakuba gobogobo ba:be komo atumu iya:tawahala. Ba:bema: iba:te ba:be komo hibima: ba midi Godokono heloma: lililahalelo na:toletolehona, huiyatiya numa:la:, iba:te ibino kuba ododili komo miya:paleheno hidohido komo a:kododila:la:. Ba:bema: la: na:kemalagidolutama Godote ibino tole komoma: iba:tamo kokalakalama:ne? Ao, ibino hidohido komo ododiliha: mabuma: ebete iba:tamo kuba huiya hibilo kikalamera:ne!”

²⁰ A:iye, ama: hidohido komo ododiliha: lumagima: deda:na, ama: daedae lumagilata! Ama: numa:, Godokono Bukoenno eta tabo

komote a ba:ma ka:na iya:tua:mena, kebe lumagiti Godoko hibima: midima: goelo huiyatiya hidohido komo ododilihino, ba:be lumagino hibima: midi komo ba: ha:da amiho komola. ²¹ Iyo, ama: aeno iniwa A:ibalahamakono komo nemalagidola. Ebete Godoko hibima: ba midi, ebene hibima: midi komote ebene ododi komodo ba:ma ka:na hawakaluya;, ebete Godoko owatidoloeno nakola patapata hunamo ebene gudu Aisa:keko adila:tete Godotamo hibilo ikamiya;, iyo, ebene hido ododi komodo Godote ebe eta tuputupudawama: ba:bo ka:miya:.

²² Ba:bema: ale ba:moe komo umima;, A:ibalahamakono hibima: midi komo ba:gala ebene ododi komo kapiyanomoma: ba eda;, ebene hibima: midi komote ebene ododi komodo modobonomoma: ba:bo eda:miya:.

²³ Iyo, ba:moe komote A:ibalahamatamo uluhukuya;, Godote ebene Bukalo dopamo da:goiya: ba:be tabote hibima: keda:ma;, mabu ebene Bukalo tabo ba:ma ka:na itana, “A:ibalahamate Godoko hibima: da:miya:;, ba:bema: Godote ebe tuputupudawama: ba:bo goiya:.” Iyo, hibila, A:ibalahamakono hibima: midi mabuma: Godote ebe ebene hido mabulubima: ka:miya:.

²⁴ Ba:bema: wadiyala ama: ba:moe ko komo hidamo na:lawa:;, ama: Godoko hibima: midilo hidohido komo nododilinakuya;, mabu Godote hidohido ododili komo ama:godolo dulamemene ebete ama: tuputupudawama: koka:mima:na:ta. Huiyatiya ama: hibima: midi ipuwalo hidohido komo ododilihino, amia:no hibima: midi komo ba: ha:da amiho komola, Godote ama: tuputupudawama: a:kaka:ma:mena:ta.

25 Ba:gala Godokono Bukate eta hibima: mididawoeno komo bekahawakalimina, ebene mahilo ba: La:iha:batela. Ba:be kamenate dopamo Godoko hibima: midiha: tetelo dubu bilibili kamenama: eda:nami, huiyatiya Isalaela tawakaluba:te ebene Ka:inane hopo lawema: da:pikuliya:, ba:ba tetelo ebete ibino Godo hibima: miditi ibi ba:ma ka:na owalubiliya:. Isalaela dubu netewapa:te hopo umihoma: diya gabodo ebetamo da:puluhukuya:, La:iha:bate ibi Ka:inane hopo gabomani dubatamo kikalamiya:ha:, ebete huiyatiya ibi hiya: gabodo dito oelamiya: gabomani dubate ibi anakapulamekapoma:. Ba: hibila, mabu La:iha:bate ba:moe hido komo dododiya:, ba:be mabuma: Godote ebe eta tuputupudawama: ba:bo ka:miya:.

26 Ba:bema: naeno iya:tulame taboeno ipuwa kohawakalimima: eta go tabo ba:ma ka:na itana. Lumagiti da:hoemene ba:ba tetelo ebene gobogobote ebene apene dito kuluhukuma:ne, gala ba:be hoe apelo a:kemedenamene. Ba:bema: hibila, lumagino hibima: midi komo ba: ba:ba ka:nala, ebegodolo hidohido ododili komate pola:naheno, komopa:te ba:bo kiya:tawahama:na: ebene hibima: midi komo ya:lo a:hoi.

3

Hibima: Midipa:te Ibino Tabo Olamagimi Komokomo Hidamo Nulamenamena:

¹ Naeno hibima: midipi ekaka:la:, la:eno sose kapiyuimi ipuwalo kapiyakapiyanomate

iya:tulamepima: neda:huya:la:, mabu la:
iya:tawahala a puya:te Godokono tabo
iya:tulamepima: deda:hanama:, galane ebete
aeno tabo olamagimi komo ba:gala ododili komo
konomamo kanagilamelea:mema:ne, huiyatiya
ebete komo hibima: midipino komo ba:ba ka:na
a:kanagilamelelama:mene.

² Ba: hibila, komo tetelo a hibima: midipi hiliy-
onomate Godokono hibi gabo otanakoma:. Huiy-
atiya numa:la:, a ipuwalo kebe lumagiti ebene
tabo olamagi komo hiliyonomo hidonomamo
dulamena, ba:ma ka:na ebene ma:lapilate eta
kapiya tabo kubamo goeheno, ba:be lumagino
ododili ipuwalo eta kubate atumu a:kitanamene,
iyo, ebete ebene apeno hiya:hiya: ododili komo
hiliyonomo hidonomamo ulamena eta kuba
ododikapoma:. ³ Ba:bema: wadiyala la: ba:moe
go tabo hidamo nemalagidolala:, oso-goeno na-
mutudawate ebene tabamo hale ihatete, ba:bene
ebete oso-goe hunamo ba emede ba:be deha:poto
hala:mo oso-goe hibi gabodo ba:bo katama:ne.
⁴ Ba:gala eta go tabo ba:ma ka:nala, huhuti ke-
haha: kolomoeno ko palai boge heloamo ba atuta,
boge atadawate atumu kiya:li deha:potoamo
ba:be boge ebene ubi gabodo dito katama:ne.

⁵ Ba:bema: lumagino ma:lapila ba: atumula.
Ebe ba: lumagino ape konomo ipuwalo ditana
ba:be apeno deha:poto komola, huiyatiya
ebe ha:kiya ubi dihatemene ma:lapilate
lumagi kuba gabamo ba:bo komagatama:ne.
Iyo, ebete awagaha tabo olamagi komodo
koko komo ododilima: da:goemene, ebete
ba: ba:ba ka:na ebene ka:ka: konomo

konekubahimima:ne, koe powa deha:potote konomoma: eda:te koko kehate da:la:mota:hana ba:bi ilina keba ka:na ka:wamotenako ba:ba ka:na. ⁶ Iyo, hibila, lumagino ma:lapila ba: koe powa huiyala, mabu ma:lapilate lumagino apelo ba: deha:poto ilinama: eda:na, huiyatiya ebenu kuba tabo olamagi komate ba:be lumagino ape konomo dalowa:ma: miditi ebenu emede komoeno hiliyonomo komokomo dito kokubahilamema:na:. Ba:bema: numa:la:, ma:lapiloeno koete Saitanakono Koe Habane puluhukunako, iyo, ma:lapilate ba:be Kubadawoenu ubi komamo pampamiwatanako.

⁷ Ba: hibila, natamo wapata:lame ilina ba:gala tepamo wapata:lame ilina, beya ipuwalo da:ka:ka:halena ba:bi ilina ba:gala holahola, tawakaluba:te ba:bi hiya:hiya: ilina hiliyonomo gelebadilame iya:tawahala, ⁸ huiyatiya lumagiti ebenu ma:lapila gelebadimi modoboha:. Gabo kitanaha: mabu ma:lapilate kubanomoma: ba eda:, ebenu kuba tabo olamagi komate komo tawakalubi anakapulamema: ewagelena, ebe helo kalu keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala.

⁹⁻¹⁰ Ba:bema: naenu hibima: midipi ekaka:la:, wadiyala la: ba:moe komo hidamo nemalagidolala:. Komo tetelo a hibima: midipa:te aenu ma:lapilamo aenu Kodawa Nabiwi Godoko a:milimihonakoma:, ba:bene komo tetelo ale komo tawakaluba:tamo maubahalete aenu tabamo ibi ba:bo kubahilamenakoma:. Numa:la:, Godote ba:bi tawakalubi ebenu holoholamo ododiliti ebenu gugudima: ka:lamina, ba:bema: milimiho tabo ba:gala mela tabo atu lumagino tabone dikulimina: ba:be komo ko kubanomoma:

keda:ma:ne! A:iye, ba:bako kubate a ipuwalo akuluhukala!¹¹⁻¹² O naeno ekaka:la;, la:iya:tawahala, sipolo gao kehane tawakaluba:te boga:me gao a:katapihala;, ba:gala hiwila gao kehane atumu sipolo gaote a:kanolohala:. Ba:ba:ba ka:na tawakaluba:te hido a:la:mina beya ma:pene kuba solo beya a:kiyapohala;, iba:te huiyatiya hido beyanomo biyapohonaka, iyo, hibila, solagoeno beya ma:pete hido gola beya tawakaluba:tamo ikalame modoboha:.

Godokono Hibi Mulu Komo

¹³ Ba:bema: la:eno hibima: midipi kapiyuimi ipuwalo eta mulu ukuidawa ba:ka:luta? Wadiyala ba:bako dawate tuputupu emede komodo ebeno mulu ba:ma ka:na na:hawakalima:mene, ebete awagahaheno hidohido komo kapiya bododilinakomene.
¹⁴ Huiyatiya la: la:eno tepo ipuwalo komopino ilinama: iba:tamo da:maubahanama, ba:gala awagaha ipuwalo la: ha:kiya la: da:wadiya:paa:latelenama, la: hidamo! La:eno awagaha komoeno ododili ipuwado la: Godokono hibi gabo ha:da gaboma: ga:lanamata, ba:bema: wadiyala la: ba:be awagaha komo na:miya:pala:.
¹⁵ A:iye, la:godolo ditana ba:be awagaha ukui Godokono Hunu Habane kapenaha:! Ao, ba:bako ukui ba:moe hopoeno mulu ukui komola, ba:be ha:da mulu komote Saitanagodone ba pena Godokono hibi mulu komago ba:bo palaholonako. ¹⁶ Ba:bema: puya:te komopino ilinama: iba:tamo da:maubahana, ba:gala puya:te awagaha ipuwalo ibi ha:kiya ibi kapiya demalagidolena, ba:ba:te olowabeletihui ipuwalo

hiya:hiya: utitatate hiliyonomo hiya:hiya: kuba komo ba:bo ododilinaka.

¹⁷ Huiyatiya Godogodone da:pena ba:be mulu komoeno ododili komo eba ka:naha;, mabu ebena hibi muluti tawakaluba:godolo ditana, iba:te kuba dalowa: komokomo a:kododila:la:. Ba:bi tawakaluba:te tatabalo ba emedena olowabeletihui komo a:kiya:tawahala;, huiyatiya ibi ipuwalo etate eta malemaletelo hidohido komo ba:bo ododilinaka. Ba:bene iba:te tawakalubi hunu nikapa:mo ulameheno ba:ma ka:na eta lumagi miya:pate eta lumagi ebo a:kalawa:la:, ba:gala iba:godolo ma:lapila netewa komote kitanaha:.

¹⁸ Ba: hibila, puya:te ba:mako tataba emede komo komopa:tamo dikalamena, ibi ba: hidohido kikipo hakamo damihona ba:bi okopi huiyala, mabu ibino oko owati ipuwalo hidohidonomo naha ilinate hibilo kopikulima:na:.

4

Ba:moe Hopoen Komokomo Koamo Emalagidole Komo

¹ Ba:bema: la: hibima: midipi ipuwalo alaholoho komo ba:gala olowabeletihui komo kebene ka:pelamenaka? Iyo, ba:bi komate la:eno kateneno kubakuba ubi komodo pikulinaka, mabu ba:bako ubi komate la:eno tepo ipuwalo hidohido ukui komago alaholohona. ² Ba:

ba:ba ka:na la:le komopino ilina uwatema: ewagelenamata, huiyatiya uwate gabo umihino ba:bema: la:le la:eno tabamo ibi anakapulamenakomata. Ba:gala la: koko ilina uwatema: ubi konomola, huiyatiya la:godolo pola:naheno ba:bema: la:le ba olowabeletihui

kubanomamo ba:bo alaholohonakomata.
 A:iye! Mabu keka: la:le la:eno komo ilina
 modobolo kuwatenaha:? Mabu ba: la:le
 Godoko la:eno modoboha: komoma: hibi
 gabodo a:katoemehalemata. ³ Ba:bema:
 numa:la:, keba tetelo la:le eta ilinama: Godoko
 da:toemehonakoma, ba:ba tetelo la:eno tepo
 ipuwoeno ukui tuputupulu kapola:naha:,
 mabu la: ubila ba:be ilina lawete la: ha:kiya
 la: kokalakaluilamema:. Iyo, la:le Godoko
 kokalakaluimima: ukui kihatenaha:, ba:bema:
 ebe ubihinola eta ilina la:tamo ikalame.

⁴ A:iye, la: ba: hibima: midiha: tawakalubi
 huiyalata! La: iya:tawahala:ka:, kebe
 lumagiti ba:moe hopoenomoko komokomo
 koamo demalagidolena ebete Godokoba:
 alaholohodawama: eda:na? Iyo, ba: hibila,
 pote ba:moe hopoenomoko ilina ba:gala awagaha
 komokomo uwatema: dewagelena, ebe ba:
 Godokoba: alaholodawala. ⁵ Ba:bema: numa:la:,
 Godokono Bukalo tabote ba:ma ka:na itana,
 “Godoko ubi konomola ebena Gobogobote
 ha:kiya aeno tepo ipuwalo kemedenama:,
 ba:bema: ebete aeno kubakuba ukui komago
 helonomamo alaholohonako.” Iyo, la:
 iya:tawahala ba:be tabote hibinomoma: ba
 eda:na, ⁶ ebena Bukalo ba:moe eta tabote atumu
 ba:ka-itana,

“Puya:te dawagahana Godote iba:go nalaholo-
 hona,

huiyatiya puya:te ibi ha:kiya ibi hopamo
 da:miya:tena,

ebete iba:tamo ebeno ko malemale behawakalim-
inako.”

Kalakala konomola, Godote ebeno malemale
atamo ba: ba:ba ka:na hawakalimina!

⁷ Ba:bema: wadiyala la: ha:kiya la: Godotamo
ikamehote Saitanatamo helonomoma:
neda:hanala:, mabu la:le ba:ba ka:na
dewagelema, Saitanate la: kuba gabamo
emogabuilame ipuwane la: miya:palete
gobogobamo tiyo kalahula:ma:ne. ⁸ Ba: hibila,
keba tetelo la: Godoko tama:mo da:pelamema,
ba:be atu tetelo ebete la:tamo puluhukuti
la: kalakalago kopuwatema:na:ta. Ba:bema:
la: puya:te kuba komokomo dododilina,
wadiyala la: la:eno dalowa: kokoto ukulalete
kuba komo gala akododila:la:. Ba:gala la: puya:te
Godoko ba:gala ba:moe hopoeni komo atu
tetelo ta:matalema: dewagelenama, wadiyala
la: la:eno tepo ipuwoeno kubakuba ukui
hiduilamete, ⁹ ba:bene la:eno kuba mabuma:
wadiyala la:le tepo temetemema: eda:hate
nihima:la:. Iyo, wadiyala la: la:eno iya:da: komo
miya:pate tepo ipuwoeno ihi komo na:lawayi:la:,
ba:bene la:eno kalakala komote huiyatiya
menemenema: neda:mene. ¹⁰ Ba:bema: hibila,
la: Godokono holoholo hapulu la: ha:kiya la:
hopamo ba miya:te, ebete huiyatiya la: hunamo
kowadiya:paa:latelema:na:ta.

*Eta Hibima: Mididawoeno Komo Kubama: Aka-
gaa:la:*

¹¹ Naeno ekaka:la:, ba:moe ba: eta komola.
La:eno hibima: midipi kapiyuimi ipuwalo

etate etoeno komo kubama: akagaa:la:, mabu keba tetelo ama: eta hibima: mididawoeno komo kubama: da:goemena:, ba:ba tetelo ama: Godokono konomo malemale tutumu tabo kadikanalema:na:ta. Numa:la:, Godote ebena tutumu tabamo ama: bikiyamenata ama:le amia:no hibima: midi ekawi malemalelo kemalagidolonama:, ba:bema: keba tetelo ama: amia:no ekawi kubama: da:goemena:, ba:ba tetelo ama: Godokono tutumu tabo atumu kubama: kakagoema:na:ta. ¹² A:iye, ama: ko lumagiha:! Ama:tamo helo pote kikametana eta lumagino komo kanagiya:midamema:? Godoko kapiya ba: tutumu tabo ododilidawala, ba:gala ebe kapiya ba: tawakalubino komokomo anagilamelelamedawala, ba:bema: ba:moe Kodawa kapiyate modobola tawakalubino emede komokomo ba anagilamelelame etoeno ka:ka: mula:mete etatamo kuba huiya kikamema:ne.

Lumagiti Ebena Ododili Komoma: Awagaha Tabo Akolamaga:la:

¹³ Ba:gala eta komo. La: komopi ba:ma ka:na ga:lanakomata, “Ka:lo gapogapolo o dumutu hegelalo na ko habamo tote, ba:bolo nale kapiya gogo ba nemedede bisnisi oko nowatiti mani kokonomo konuwatema:nemo.” ¹⁴ A:iye! Ama: iya:tawaha: dumutu ama:tamo bada komote na:kuluhukumini. Ama: hopo lumagilata, ba:bema: amia:no ka:ka: ba: ahuta keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala, lumagiti tete nanekele umiti ha:kiya tiyonomo ba:bo kowiboma:ne. ¹⁵ Ba:bema: wadiyala ama:le awagaha tabo olamagi komo miya:pate ba:ma ka:na na:goiya:,

“Godote helo natamo dikanamemene, na dumutu ka:ka:go ba luta nale ebeno ubi komo ba:bo kododima:nemo.” ¹⁶ Huiyatiya la: komopi ba:mako hidohido tabo a:kaga:lalemata, la: ha:kiya la: bawagaminalenamata, ba:bema: Godote la:eno awagaha tabo ga:la komoma: kakalakalanaha: ¹⁷ Iyo, ba:moe komo ba: hibila, kebe lumagiti tuputupu ododi komo ba iya:tawa huiyatiya ba:be komamo papamiwataheno, ebeno ododiha: komodo ebete Godokono kukala ba:bo kadikanalema:ne.

5

Dogodogopa:te Ibino Kuba Ododili Komo Miya:palete Godotamo Nohobila:hamena:

¹ Ba:bema: dogodogopa:la:, la: naeno tabo hidamo nulia:la:. Wadiyala la: ba:ma tetelo ihimi na:tupuima:la:, mabu koko temetema:te la:tamo ba: na:pelama:, ² iyo, tete tatalila la:eno dogodogo komate kokubakubahama:na:. Ba:ba tetelo la:eno pupulino ilina unawa:te nalete, ³ ba:bene la:eno hidohido disi hakate ba uwate nonokama: ba:bo keda:hama:na:. Ba:bema: hibila, Godote tawakalubino kuba danagilamelelamemene, ba:be Ko Hegelalo ba:bi nonoka ilinate la:eno kuba ododili komo ba:gala kuba ukui komo kohawakalilamema:na:. Numa:la:, ba:moe hopeno kuititi tetete ba penape, la:eno ilina ya:lo a:dogodoguila:menamimata, huiyatiya tete tatalila la:eno kalakala komote kowiboma:ne, iyo, la:eno nonoka ilinate la:eno ape ba kubahilame la:eno kalakalate ba:bo kowiboma:ne, helonomo koete daha

ipulunomoma: keba ka:na ka:midinako ba:ba ka:na.

⁴ Ba: hibila, la:eno kuba komo ba: ba:ma ka:na itana. La:eno koko bisnisi ipuwalo puya:te la:eno kolowamino pali ilina da:tapiholamenaka, la:le iba:tamo hido huiya a:kikalama:lemata, ba:bema: iba:te ibino temeteme ipuwalo konomamo ihimina. A:iye, Helodawa Godote ba:be ihimi komo ya:lo iya:tawui! ⁵ Ba:bema: numa:la:, la: ba:moe hopolo dogodogopima: ba eda:hana la: ha:kiya la:eno kateneno ubilo la: a:kalakaluilamenakomata, iyo, la: hidohido baa:ba nahana gadigadihibima: ya:lo eda:huimata. Ba:bema: gadigadi kau-goegoe keba ka:nala:ka: la: ba:ba ka:nala, tete tatalila Namutudawate la: anakapulamema: kopema:ne. ⁶ Ba:gala eta komo. Komo tetelo la:le tuputupu tawakaluba:tamo maubahalete, ba:bene la:le ibi gabomana:tamo dito magatalenakomata iba:te iba:tamo hoe huiya kikalamema:. A:iye! Ba:bi tawakaluba:te la:tamo eta kuba a:kododa:la:, huiyatiya ba:be gabodo la:le ibi dito anakapulamenakomata!

*Hibima: Midi Ipuwalo Kodakodalo
La:mota:hana Komo*

⁷ Ba:bema: naeno ekaka:la:, la:eno hibima: midi ipuwalo kodakodalo na:la:mota:hanala: Kodawa Ya:sukunu pe teta:mo. Wadiyala la: pali ododi-dawoeno komo nemalagidolala:, ebete pali ilina amihote hidohido pali ilina naha tete ba:bo kolatimima:ne. Ba:ma ka:na dopo manome tetelo wegolate donakomene ba:gala kuititi manomelo gala da:konakomene, hakate hido gibama: ba

eda: ebeno pali ilinate hidamo ba:bo kapepehoma:na:. ⁸ Ba:bema: la: ba: atumu Ya:sukunu pe komo latimima: ubiha:ma: eda:haheno kodakodalo na:la:mota:hanala; mabu ebeno pe tete ba: na:tatali! ⁹ Ba:bema: naeno ekaka:la:, la: ipuwalo etate eta lumagino komoma: ubiha: tabo akagaa:la:, mabu diyala, Godote amia:no tamedawoeno emede komo modoboma: ba goe huiyatiya ama: kubadawama: da: goemene. Iyo, ba:be Kodawate ba: na:pe a hiliyonomoeno komokomo kopanagilamelea:mema:!

¹⁰ Ba:gala naeno ekaka:la:, wadiyala la:le ya:lo tetelo da:pikuliya: ba:bi Godokono ukui hawakalimipino komo nemalagidolala:. Iba:te Godokono oko ba owatina koko temeteme duwatenakui, huiyatiya iba:te hibima: midi ipuwalo kodakodalo la:mota:hananakuya;, ba:bema: iba:te keba ka:na kemedenama;, wadiyala la: ba: ba:ba ka:na nemedenala:.

¹¹ Numa:la:, a hibima: midipa:te ba:bako okopi ba emalagidole ba:ma ka:na ga:lanakoma;, “Ibino kodakodalo la:mota:hana mabuma: Godokono kalakala komote iba:godolo hibilo nitanami!” Ba:bema: wadiyala la: eta hibima: mididawa Yaubakono komo atumu na:kemalagidolala:. Konomo olalati komote ebetamo duluhukuya;, ba:ba tetelo ebete hibima: midi ipuwalo kodakodalo la:nami, ba:bema: Kodawa Godote ebe owalubiti olalati ipuwane ebeno ka:ka: a:mula:miya:. Kalakala konomola, Godoko ba: konomo malemaledawala.

Hibinomo Tabo Goe Komo

12 Ba:bema: naeno hibima: midipi ekaka:la:, ba:moe eta komo ba: ko komonomola. La:le komopa:tamo hibinomo tabo ga:lama: dewagelema, ulihopa:te la:eno tabo hibima: komidima: la:le Godokono Hunu Haboeno mahilo akaka:ma:la: ba:gala hopo haboeno mahilo atumu akaka:ma:la:. Ba:bema: hibima: mididawa, wadiyala ama: huiyatiya amia:no tabo olamagi ipuwalo eta ilinoeno mahilo ka:mihino tabo hibilo ba:ma ka:na na:goiya:, “Iyo, na kododima:nemo,” ba:gala keba tetelo ama: eta komo ododi modoboha:ma: deda:mena:, wadiyala ama: eta hibi tabo ba:ma ka:na na:goiya:, “Ao, na a:kododa:mo.” A:iye! Komopa:te ama: hibima: komidima: ama:le amia:no tabo heluimima: eta tabo akagaa:la:, mabu ba:bako tabo olamagi komoma: Godote kuba huiya ama:tamo kopoemema:ne.

Godotamo Toetoe Tabo Olamagi Komo

13 Ba:bema: la: ipuwalo keba lumagiti komo temeteme ipuwalo demedena, wadiyala ebete toetoe tabo Godotamo nolamaga:mene. Ba:gala keba lumagiti kalakala ipuwalo demedena, wadiyala ebete Godoko adikumi ohale nalapihohamene. 14 Ba:gala keba lumagi temetemetete dumina, wadiyala ebete sose watowatopi ka:lamiti, ba:bene iba:te pelamete Kodawa Ya:sukunu mahilamo olibi kikipoenno iha:mo ebena wato kali pabutimiti Godotamo ebe ba:bo nadipata:mena:. 15 Ba:bema: iba:te Godoko hibima: ba: midi, ebete ibino toetoe tabo uliti temetema:goeno lumagi ba:bo kohiduimima:ne, ba:gala diyala, ba:be

temetemete ba:be lumagino kuba ododili komodo ebetamo kuda: a:pi, ba:bene Godote ba:be komo iya:tawate ba:be atu tetelo ebena kuba egebolemete kadodolemema:ne. ¹⁶ Ba:bema: wadiyala la: ipuwalo etate ebena kuba ododili komokomo kahawakalilame, etate ebena kuba ododili komokomo kahawakalilame, ba:ba ka:na newagelenala:, ba:bene la: ipuwalo etate eta Godotamo nadipatenakuya:la:, ebete la:eno kuba egebolelamete la:eno apeno hiya:hiya: temeteme komo tama:mo komiya:telamema:. Ba: hibila, kapiya tuputupudawoeno toetoe tabo olamagi ipuwado Godoko ba: modobola koko hanohano komo ododilima:.

¹⁷ Numa:la:, Godokono ukui hawakalimidawa Elayako ba: hopo lumagila, a keba ka:nala:ka: ebe ba:bako lumagila. Huiyatiya ebe hido tuputupudawala, ba:bema: wegolate kowiboma: ebete Godotamo konomamo da:toetoiya:, Godote ebena tabo hibilo uliya:, iyo, ba:ba tetene tupuimiti wegolate tete ga:ga:nomolo konakuiha:, ba:be tete ba: netewa-kapiya gogo ba:gala sikisi manome tetela. ¹⁸ Huiyatiya wegolate gala oma: Elayate Godotamo toetoe tabo da:kolamagiya:, Godote ebena toetoe tabo gala kuliti wegola hopamo ba:bo poemiya: tawakalubino pali ilinate gala kakapephoma:.

Lumagino Ka:ka: Mula:me Komo

¹⁹ Ba:bema: naeno hibima: midipi ekaka:la:, naeno kuititi leta tabo ba: ba:ma ka:nala. La: ipuwalo etate Godokono hibi gabone gobogobamo delehegamene, wadiyala etate ebe gala na:kamagaha:mene. ²⁰ Iyo, la: ba:moe ko komo

nemalagidolala:, kebe lumagiti kuba ododidawa
umiti ebene kuba gabone Godokono hibi ko-
mamo gala da:kamagahemene, Godote ba:be
tuputupudawoeno ododi komodo kubadawoeno
ka:ka: mula:mete ebene kuba ododili komokomo
ba:bo kegebolemema:ne.

Ba:moe ba: naeno tabo kuititila. Ba:ba:la.

GODOKONO HIDO TABO
The New Testament in the Tabo Language, Aramia
Dialect, of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Tabo (Aramia) long
Niugini

Copyright © 2006, 2023 The Bible Society of Papua New Guinea and Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tabo (Aramia) (Tabo)

Dialect: Aramia River

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-03-05

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 5 Mar 2024 from source files dated 5 Mar 2024

3c340006-f955-5c23-b3a5-6598deca5d75